Звернення до проблеми національної історії в драмі Л. Українки «Бояриня». Твір 10 клас

І все-таки до тебе думка лине.
Мій занапащений, нещасний, краю.
Як я тебе згадаю,
У грудях серце з туги-жалю гине.
Л. Українка

На мою думку, мало хто так палко любив свій народ, свій рідний край, як любила його Леся Українка. Недаремно і псевдонімом своїм узяла вона ім'я народу, назвалася його донькою. У багатьох її поезіях відлунює біль серця за рідний розтерзаний край.

Та особливо відчула я трагедійність світобачення великої патріотки в драмі «Бояриня». У ній письменниця звертається до найболючіших сторінок історії України – доби Руїни. Вона по-своєму оцінює Переяславську Раду, показує, як Москва порушує угоду, укладену Б. Хмельницьким і російським царем 1654 року.

Чому ж Леся Українка звернулася до подій XVII століття? Я думаю, що вона вважала «великою руїною» і час, коли сама жила:

перекреслювалась історія України, зневажалась культура (а мова навіть заборонялась), підкуповувалась українська інтелігенція...
Щоб розбудити своїх земляків, відродити їх національну пам'ять, письменниця і пише цю драму.

Дійові особи в ній, крім гетьманів, не історичні. Порушуючи актуальне питання про національну пасивність – зраду, Леся Українка показує у творі різні характери українців, їх погляди і поведінку у цей складний час.

З перших сторінок драми я відчула симпатії і антипатії поетеси. Родина українського козака Олекси Перебійного вболіває за долю рідного краю, що потрапив у залежність від Москви. Приймаючи у себе сина покійного товариша-козака (зараз московського боярина Степана), старий Перебійний не поділяє поглядів гостя. У діалозі боярина Степана й Івана, сина Олекси Перебійного, письменниця показує різне ставлення їх до Переяславської угоди:

- На Раді Переяславській мій батько,
подавши слово за Москву,
додержав те слово вірне.
- Мав кому держати!
Лихий їх спокусив давати слово.

Іван уважає ганебним служити російському цареві, а дії батька Степана оцінює як зраду, бо тому було «однаково, чиї лизати п'яти, чи лядські, чи московські».

У свій час молодий Степан «був у Києві в науці при Академії», після смерті ж батька, як він говорить, поїхав «до матері на поміч» у Москву і там прижився... Ось тому погляди Івана й Степана зараз цілком протилежні. Іван вважає, що за свій край справжній патріот повинен бути готовий на все, навіть на кровопролиття. Степан, згадуючи новелу про

братів Каїна та Авеля, заявляє:

А як же можу я на Україні
здійняти зброю так,
щоб не діткнути
ніколи нею брата?

Поетеса підкреслює: саме в тому й трагедія України, що її сини не можуть дійти згоди, поєднати свої дії. Тому й ллються ріки крові рідних братів, які виступають за різних гетьманів.

Не сприймаючи братовбивства, що є ганьбою українського народу, Оксана тому і покохала Степана:

Оця рука
від крови чиста...
А я відразу привернулась
до тебе серцем за твою лагідність.

Одружившись, Оксана їде з чоловіком на чужину, а серце її розривається з туги за рідним краєм. І ось Оксана у Москві. Вона бояриня, але не цурається своїх звичок, одягу, мови.

Леся Українка зіставляє уже не героїв, а два світи – український і російський. Її героїня, молода бояриня, відразу помічає різне становище жінки: на Україні вона вільна, у Росії – ні. Оксана, що вчилась у братській школі, не може звикнути, що у Москві дружину мають за холопку, що «нема тут звичаю з чоловіками пробувати при бесіді».

Хіба я тут не як татарка
сижу в неволі?
...Скрізь палі, канчуки...
холопів продають, –
докоряє вона чоловікові.

Обурюють Оксану рабське догоджання можновладцям, лукавість, улесливість, доноси, шпигунство.

Важко переживає молода бояриня долю рідного народу, коли починається «братовбійна війна, що Дорошенко зняв на Україні», узявши в союзники татар. Письменниця підкреслює трагедію українського народу, який завжди терпів лихо від своїх сусідів.

Оксана поривається на Україну, тужить за нею. Вона благає Степана послужити рідному краєві, користуючись близькістю до царя. Та полохливий Степан боїться, тремтячи за своє місце, за своє фізичне виживання. Він навіть Оксані забороняє підтримувати зв'язок з братчицею-товаришкою, зі своїм рідним братом. Лякаючи її «дибою», Степан доводить, що він тут служить своїй Батьківщині:

От саме
Я маю до царя супліку нести,
що люди з України привезли.

Та Оксана не вірить йому. Від розлуки з рідним краєм, від зневіри в коханні і собі, від

своєї бездіяльності у такий серйозний для Батьківщини час молода бояриня згасає.

Я гину, в'яну,
Жити так не можу!

Відчуваючи близьку смерть і провину перед Батьківщиною, патріотка Оксана дорікає Степанові, який тільки тепер, коли все втихомирилось на Україні, хоче їхати туди. Вона в розпачі кидає Степанові:

...Зломилась воля.
Україна лягла Москві під ноги,
Се мир по-твоєму – ота руїна?

Словами Оксани Леся Українка утверджує, що тільки в активній діяльності, у боротьбі за волю і незалежність Батьківщини, у служінні своєму народові і є справжнє щастя людини-громадянина. Леся Українка, велика патріотка України, в образі Степана засудила нерішучість, полохливість, пасивність – зраду тих українців, хто не виховав у собі борця. Уболіваючи за майбутнє Батьківщини, письменниця вказує на помилки минулого – роз'єднаність українців.
Драма «Бояриня» актуальна і в наш час. Вона вчить нас активно діяти, а не пасивно споглядати, учить боротися і перемагати. У цьому і є сенс життя.